

Comparative assessment of the resilience of new urban settlements to earthquake risk (Case study: Greater Isfahan urban area)

Fazlollah Karimi Ghotbabadi¹ | Ali Zangiabadi² |

1. Ph.D. student in Geography and Urban Planning, University of Isfahan, Isfahan, Iran. E-mail: Fkarimi08@gmail.com
2. Corresponding author, Associate Professor, Faculty of Geographical Sciences and Planning, University of Isfahan, Isfahan, Iran. E-mail: a.zangiabadi@geo.ui.ac.ir

Article Info	ABSTRACT
Article type: Research Article Article history: Received 2022/09/27 Received in revised 2023/01/05 Accepted 2023/03/16 Published 2023/03/17 Published online 2025/05/21 Keywords: Resilienc, Earthquake Risk, New Urban Habitations, Combined index, Isfahan Metropolitan.	Earthquake resilience, defined as the capacity of societies—including social, economic, institutional, geographical, and other dimensions—to withstand and recover from seismic events, is a critical issue that demands attention across various societal contexts. It is essential to acknowledge that attitudes toward resilience and the analytical frameworks employed to assess it significantly influence both the understanding of underlying causes of resilience and the formulation of policies aimed at risk reduction and management. The objective of this study is to evaluate and rank the earthquake resilience of new urban developments within the Isfahan Metropolitan area through the utilization of a combined index. Given the nature of the subject matter, the research adopts a descriptive-analytical approach. The study's statistical population comprises six new urban developments: Shahin Shahr, Majlesi, Sepahan Shahr, Foolad Shahr, Baharestan, and Shahid Keshvari. This research is characterized as applied in nature, and information for the literature review was gathered through library research methods. According to the results derived from the Potentially Optimal Solutions Evaluation Technique (POSET) analysis, the rankings of the urban developments based on the combined index of resilience to earthquake risk are as follows: Majlesi (3), Baharestan (6), Foolad Shahr (7), Sepahan Shahr (8), Shahin Shahr (11), and Shahid Keshvari (14). Consequently, to mitigate the adverse effects of earthquakes on communities, it is imperative to consider the unique capacities of each urban development, thereby reducing potential human and financial losses resulting from such events.
Cite this article: Karimi Ghotbabadi, Fazlollah., & Zangiabadi, Ali. (2025). Comparative assessment of the resilience of new urban settlements to earthquake risk (Case study: Greater Isfahan urban area). <i>Journal of Applied Researches in Geographical Sciences</i>, 25 (77), 308-329. DOI: http://dx.doi.org/10.61186/jgs.25.77.14 © The Author(s). Publisher: Kharazmi University DOI: http://dx.doi.org/10.61186/jgs.25.77.14	

Extended Abstract

Introduction

One of the persistent challenges confronting urban communities over the centuries is the occurrence of disasters, particularly natural disasters, which can cause irreparable damage to various aspects of human life, including residential, social, and economic domains, if communities remain unaware and unprepared. Among these natural disasters, earthquakes represent a significant threat to societal development and, as one of the major catastrophes, inflict various physical, social, and economic damages globally each year. Until the 1980s, the dominant approach to crisis management worldwide primarily focused on reducing vulnerability; however, since that time, there has been a concerted effort to shift this paradigm toward an emphasis on increasing resilience in response to disasters. In this context, the spatial analysis of resilience against natural disasters, specifically earthquakes, is crucial as it examines how geographical, social, economic, institutional, and other capacities influence a society's ability to withstand such events. It is essential to recognize that attitudes toward resilience and the methodology employed in its analysis play a pivotal role in both understanding the current state of resilience and its underlying causes, as well as informing policies and measures aimed at risk reduction and disaster management. Consequently, the spatial analysis of resilience against natural disasters, particularly earthquakes, and the strategies to mitigate their effects hold significant importance based on the findings.

Material and Methods

Due to the components under investigation and the nature of the subject matter, this research adopts a "descriptive-analytical" approach. The study is applied in terms of its objectives, and in the literature review section, data have been gathered through documentary and library methods, supplemented by field methods for additional information collection. To assess the resilience of the studied habitats against earthquake risk, 87 variables structured into six indicators have been employed. Consequently, utilizing the library method, the theoretical foundations pertinent to the subject have been examined. To evaluate the resilience levels of new urban habitats in the Isfahan Metropolitan area against seismic events, three methodologies—MARICA, ARAS, and EDAS—have been implemented.

Results and Discussion

The results of the citizens' questionnaire showed that people with a bachelor's degree (124 respondents) had the highest representation, while those with a doctorate (6 respondents) were the lowest, respectively. To assess the level of resilience of the inhabited areas, a questionnaire was distributed among the citizens after indexing and determining the studied variables. From the distribution of 384 questionnaires to the citizens of the studied areas, 345 were returned, resulting in a return rate of 90%. Furthermore, the results of the validity tests for the questionnaire indicated that the Cronbach's alpha coefficients for the social, economic, risk reduction, and managerial-institutional variables were 0.618, 0.813, 0.777, and 0.737, respectively. This study investigated the resilience of new urban areas in the Isfahan Metropolitan area against earthquakes using 87 variables categorized into 6 indicators. The findings are as follows: The level of resilience of these areas against earthquake risk varies. According to the results of the POSET analysis, the new areas of

Majlesi, Baharestan, Foolad Shahr, Sepahan Shahr, Shahin Shahr, and Shahid Keshvari ranked 1st to 6th in terms of their combined resilience index against earthquake risk, based on options 3, 6, 7, 8, 11, and 14, respectively. The comparative method is more suitable for ranking the resilience of areas. This indicates that the more models and techniques used to rank the settlements, the closer the results are to reality. The efficiency of research results increases with the number of variables and indicators used to rank the options.

Conclusion

In our country, to facilitate a planned settlement of the population, the Ministry of Roads and Urban Development, which is directly responsible for residential policies, has implemented measures to locate and construct new urban habitats. An examination of the state of these new urban habitats in Iran reveals that their construction has not been well-received by the populace. Currently, many issues and challenges confront these new urban habitats. Among these challenges is the presence of natural hazards, with earthquakes posing the most significant risk, often resulting in substantial loss of life and financial resources for citizens when such hazards occur. In response to the issue of natural hazards, various strategies have been proposed by urban planners. One prominent strategy involves enhancing societal resilience to these threats. Emphasizing resilience aims to mitigate human and financial losses, a consideration that has garnered attention over time. Presently, research on societal resilience in the context of natural disasters occupies an important position, with the majority of these studies focused on improving residents' resilience as part of comprehensive risk management efforts. Understanding resilience in the face of threats entails an analysis of how the geographical, social, economic, institutional, political, and administrative capacities of urban communities contribute to enhancing resilience and identifying its various dimensions within urban environments. Moreover, the prevailing attitudes toward resilience and the methods used to analyze it play a crucial role in comprehending the current state of resilience and its underlying causes. Additionally, these attitudes fundamentally influence policy-making and measures aimed at risk reduction and management. Consequently, elucidating the relationship between resilience and the mitigation of its adverse effects, considering the potential outcomes, is of paramount importance..

سنجش تطبیقی میزان تاب آوری سکونتگاه‌های شهری جدید در برابر خطر زلزله (مورد پژوهی: منطقه شهری اصفهان بزرگ)

فضل اله کریمی قطب‌آبادی^۱، علی زنگی‌آبادی^۲

۱. دانشجوی دکتری، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده علوم جغرافیایی و برنامه‌ریزی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

رایانامه: Fkarimi08@gmail.com

۲. نویسنده مسئول، دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده علوم جغرافیایی و برنامه‌ریزی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

رایانامه: a.zangiabadi@geo.ui.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	تاب‌آوری در برابر سوانح طبیعی که درواقع نحوه تأثیرگذاری ظرفیت‌های جغرافیایی، اجتماعی، اقتصادی، نهادی و... جوامع در برابر سوانح می‌باشد، ازجمله مسائلی است که باید در هر جامعه به آن توجه شود. شایان‌ذکر است که نوع نگرش به مقوله تاب‌آوری و نحوه تحلیل آن ازیک‌طرف در چگونگی شناخت تاب‌آوری وضع موجود و علل آن نقش کلیدی دارد و از طرف دیگر سیاست‌ها و اقدامات کاهش خطر و نحوه رویارویی با آن را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. هدف از انجام این پژوهش، سنجش تطبیقی تاب‌آوری سکونتگاه‌های شهری جدید منطقه شهری اصفهان بزرگ در برابر خطر زلزله با استفاده از شاخص ترکیبی است. با توجه به مؤلفه‌های موردبررسی و ماهیت موضوع، رویکرد حاکم بر این پژوهش، «توصیفی-تحلیلی» است. جامعه آماری این پژوهش شامل ۶ سکونتگاه شهری جدید شاهین‌شهر، سپاهان شهر، مجلسی، فولادشهر، بهارستان و شهید کشوری می‌باشند. این تحقیق از نظر هدف، کاربردی بوده و در بخش ادبیات تحقیق برای جمع‌آوری اطلاعات از روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی اقدام شده است. بر اساس نتایج حاصل از POSET، سکونتگاه‌های شهری مجلسی، بهارستان، فولادشهر، سپاهان شهر، شاهین‌شهر و شهید کشوری به ترتیب با جمع امتیاز گزینیه‌های ۳، ۶، ۷، ۸، ۱۱ و ۱۴ از نظر شاخص ترکیبی تاب‌آوری در برابر خطر زلزله، رتبه‌های ۶-۱ را دارا می‌باشند؛ بنابراین برای کاهش تأثیرات نامطلوبی که تاب‌آوری بر هر جامعه دارد، توجه به ظرفیت‌های هر سکونتگاه ازجمله مسائلی می‌باشد که باید در هر جامعه به آن توجه شود تا از خسارت‌های جانی و مالی که بر اثر حوادث احتمالی به وجود می‌آید، جلوگیری نمود.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۷/۰۵	
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۱۰/۱۵	
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۲۵	
تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۱۲/۲۶	
تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۴/۰۴/۰۱	
کلیدواژه‌ها: تاب‌آوری، خطر زلزله، سکونتگاه‌های شهری جدید، شاخص ترکیبی، منطقه شهری اصفهان بزرگ.	

استناد: کریمی قطب‌آبادی، فضل اله؛ زنگی‌آبادی، علی؛ (۱۴۰۴). سنجش تطبیقی میزان تاب‌آوری سکونتگاه‌های شهری جدید در

برابر خطر زلزله (مورد پژوهی: منطقه شهری اصفهان بزرگ). تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۲۵ (۷۷)، ۳۲۹-۳۰۸.

<http://dx.doi.org/10.61186/jgs.25.77.14>

© نویسندگان.

ناشر: دانشگاه خوارزمی تهران.

مقدمه

امروزه عوامل مختلفی مانند بحران‌های مالی، بی‌ثباتی‌های سیاسی، امنیت غذایی و... نقش مهمی در تهدید شهرها بازی می‌کنند (اسپنز و واترهویت^۱، ۲۰۱۷: ۱۱۲) و زمانی که هریک از زیرسیستم‌های شهری برای سازگاری با این شرایط، نابود یا خراب شوند، موقعیتی پیش می‌آید که می‌تواند یک بحران مهلک یا حتی نابودی شهر را منجر شود (رائو و سامرز^۲، ۲۰۱۶: ۹۹). در این بین، یکی از مشکلاتی که همواره در طی قرون متمادی، زندگی جوامع شهری را مورد تهدید قرار داده است، وقوع بلایا و سوانح طبیعی است که در صورت ناآگاهی و نداشتن آمادگی، صدمات جبران‌ناپذیری بر ابعاد مختلف زندگی انسان‌ها از اعم حوزه‌های سکونتی، اجتماعی، اقتصادی و... وارد می‌کند (آبرین و همکاران^۳، ۲۰۰۴: ۱۹۷). در سطح جهان، ۴۰ نوع بلایای طبیعی شناسایی شده است و وقوع ۳۱ نوع آن در ایران سابقه دارد (زنگی‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۵: ۵۰). در بین این بلایای طبیعی، زلزله از مهم‌ترین بلایای طبیعی است که به‌عنوان تهدیدی در زمینه‌های مربوط به توسعه جامعه، مطرح بوده و به‌عنوان یکی از فجایع عمده، در هر سال موجب خسارات مختلف فیزیکی، اجتماعی و اقتصادی در سرتاسر جهان می‌شود (دلاور و همکاران^۴، ۲۰۱۷: ۳). عواقب ناشی از زلزله چه از لحاظ تکرار و چه از لحاظ صدمه‌هایی که به همراه دارد، جامعه را تحت تأثیر خود قرار می‌دهند (نسرین^۵، ۲۰۲۰: ۲۲۰۴)؛ زیرا از یک‌سو به کمبود یا فقدان امنیت برای ساکنان در معرض خطر دامن می‌زند و از سوی دیگر موجب کاهش مقابله با خطر برای نیل به توسعه پایدار می‌شوند (میشل^۶، ۲۰۱۳: ۳۶)؛ بنابراین زلزله چه به لحاظ روانی و چه به لحاظ مالی، به دلیل سرعت وقوع و حجم تخریب، آثار ویرانگری را به دنبال داشته و در صدر بلایای طبیعی قرار دارد (زنگی‌آبادی و تبریزی، ۱۳۸۵: ۱۱۶). امروزه آسیب‌پذیری سکونتگاه‌های انسانی نسبت به بلایای طبیعی، در نتیجه تمرکز جمعیت و فعالیت‌های اقتصادی، به‌طور مداوم افزایش یافته است و با توجه به افزایش وقوع سوانح طبیعی به‌ویژه زلزله در سده‌های اخیر در نقاط مختلف جهان و به‌تبع آن افزایش تلفات، خسارات و آسیب‌های ناشی از وقوع این پدیده‌ها، موضوع کاهش آسیب‌های ناشی از سوانح، افزایش مقاومت و آمادگی در برابر این بلایا از اهمیت خاصی برخوردار است (زنگی‌آبادی و همکاران، ۱۳۸۸: ۹۲). تا دهه ۱۹۸۰ رویکرد غالب حاکم بر بخش مدیریت بحران جهان، مبتنی بر کاهش میزان آسیب‌پذیری بوده است اما از دهه ۱۹۸۰، تلاش‌هایی جهت تغییر در پارادایم غالب مدیریت بحران، صورت گرفت؛ به‌طوری‌که دیدگاه غالب از تمرکز صرف بر کاهش آسیب‌پذیری به افزایش تاب‌آوری در مقابل سوانح تغییر پیدا کرده است. در پارادایم جدید، تغییر نگاه از واکنش‌پذیری به بازدارندگی و مشارکت تغییر نموده است (ترنر^۷، ۲۰۱۰: ۵۷۲). در این بین، تحلیل فضایی تاب‌آوری در برابر سوانح طبیعی (زلزله) که درواقع نحوه تأثیرگذاری ظرفیت‌های جغرافیایی، اجتماعی، اقتصادی، نهادی و... جوامع در برابر سوانح است، ازجمله مسائلی است که باید در هر جامعه به آن توجه شود. شایان‌ذکر است که نوع نگرش به مقوله تاب‌آوری و نحوه تحلیل آن از یک‌طرف، در چگونگی شناخت تاب‌آوری وضع موجود و علل آن نقش کلیدی دارد و از طرف دیگر سیاست‌ها و اقدامات کاهش خطر و نحوه رویارویی با آن را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. از این رو تحلیل فضایی تاب‌آوری در برابر سوانح طبیعی (زلزله) و کاهش اثرات آن با توجه به نتایجی که در برخواهد داشت از اهمیت بالایی برخوردار است. در منطقه شهری اصفهان، تحول صنعت در دگرگونی ساختار اقتصادی و پدید آمدن سلسله‌مراتب جدید نقاط مسکونی و تمرکز جمعیت، نقش مهمی داشته است. به‌منظور غلبه بر مشکلات ناشی از توسعه شهرنشینی، به‌خصوص کاهش مسئله مسکن و جلوگیری از انفجار جمعیت، کاهش تخریب زمین‌های کشاورزی و کنترل ساخت‌وسازها، سکونتگاه‌های شهری جدید، اندیشیده و احداث شده‌اند (وارثی و احمدی، ۱۳۹۰: ۱۶۰). امروزه مسائل و مشکلات متعددی مانند وجود گسل‌های فراوان، بلندمرتبه‌سازی خارج از ضوابط، قدمت بالای بناها، عدم وجود زیرساخت‌های مناسب شهری

1. Spaans & Waterhout
2. Rao & Summers
3. O'brien et al
4. Delavar et al
5. Nasreen
6. Mitchell
7. Turner II

و... در سطح سکونتگاه های شهری جدید منطقه شهری اصفهان وجود دارد که آسیب پذیری این نوع از سکونتگاه ها را در برابر زلزله دو چندان نموده است و توجه به مسئله تاب آوری در این سکونتگاه ها را بیش از پیش ضروری نموده است. با توجه به آسیب پذیری سکونتگاه های مورد مطالعه در برابر خطر زلزله، در این پژوهش تلاش شده است که ابعاد مختلف تاب آوری سکونتگاه های جدید منطقه شهری اصفهان با استفاده از شاخص ترکیبی مورد ارزیابی قرار گیرد تا از این طریق بتوان بستر مناسبی را برای تحقق شهر تاب آور در سطح این سکونتگاه ها، فراهم نمود.

پیشینه پژوهش

آنچه به عنوان مفهومی دربرگیرنده و برنامه ریزی شده برای مواجهه پذیری شهر و ساختارهای شهری در برابر تهدیدات انسانی و طبیعی مطرح می شود، مقوله تاب آوری است. امروزه مفهوم تاب آوری وارد حوزه برنامه ریزی با جهت گیری های مختلف شده است و اگرچه بیشتر توجه آن هنوز هم در مورد مسائل زیست محیطی متمرکز است اما بخش وسیعی از اکتشافات آن به مدیریت کاهش خطرات زیست محیطی مانند زلزله، سیل، طوفان و... اختصاص یافته است (پیزو^۸، ۲۰۱۵: ۱۳۴). تاب آوری یک واژه نسبتاً جدید در واژه شناسی بحران است و بنابراین تعریف جامعی از آن جهت که مقبولیت همگانی داشته باشد، برای آن وجود ندارد (بسطام نیا^۹، ۲۰۱۶: ۴۸). مفهوم تاب آوری هم اکنون با تنوع بیشتر در علوم مختلف و امور مرتبط با تعاملات بین انسان و طبیعت نظیر آسیب پذیری و کاهش سوانح به کار می رود. در منابع مختلف علمی، از تاب آوری تعریف متعددی ارائه شده است. در این بین، بسیاری از محققان علوم مختلف نسبت به ارائه تعاریف تاب آوری اقدام نموده اند که در جدول شماره ۱ به تعداد از آن ها اشاره شده است.

جدول (۱). برخی از تعاریف تاب آوری

نام محقق	تعریف تاب آوری
امپریال و وانسلی ^{۱۰} (۲۰۱۶)	تاب آوری جامعه به عنوان یک فرآیند اجتماعی تلقی می شود که از طریق آن جوامع محلی، اقدام جمعی را برای بقا و رفاه جامعه انجام می دهند.
لینچنیر و همکاران ^{۱۱} (۲۰۱۶)	تاب آوری، توانایی یک سیستم به هنگام روبرو شدن در برابر خطرات جهت مقابله، جذب، سازگاری و محافظت و برگشت عملکردها و ساختارهای مهم جامعه است.
گرازیونو و ریززو ^{۱۲} (۲۰۱۶)	تاب آوری، توانایی روبرو شدن با حادثه ناگهانی و سازش با مشکلات به وجود آمده می باشد.
تی و شاو ^{۱۳} (۲۰۱۶)	تاب آوری، توانایی یک سیستم اجتماعی یا محیطی در جذب اختلالات، با حفظ یک ساختار اساسی، روش های عملکردی، ظرفیت سازمانی و توانایی سازگاری با تغییرات می باشد.
روز و همکاران ^{۱۴} (۲۰۱۸)	تاب آوری، ظرفیتی از یک سیستم پیچیده که از مؤلفه های متقابل فیزیکی و اجتماعی برای تحمل فشار خارجی و حرکت به سمت شرایط بهتر و وضعیت تعادل جدید، تشکیل شده است.
فیشر ^{۱۵} (۲۰۱۸)	تاب آوری، توانایی دفع، آمادگی، به حساب آوردن، بازیابی و انطباق در برابر وقایع است.

مأخذ: مطالعات کتابخانه ای نگارندگان

در سال های اخیر و با توسعه مفهوم تاب آوری به عنوان یک مفهوم ترکیبی اکولوژیکی - اجتماعی، تعاریف مربوط به تاب آوری تا حدودی گسترده شده اند؛ به طور نمونه، کوتینویس و جنلتی^{۱۶} (۲۰۱۹)، میزان یکپارچگی و پایداری سیستم را با تغییرات اکولوژیکی، زیرساختی (در محیط های ساخته شده) و اجتماعی - اقتصادی را اجزای لازم برای ارزیابی و تعیین

8. Pizzo
9. Bastam nia
1. Imperiale & Vanclay
2. Lechner et al
3. Grazino & Rizzi
4. Thi & Shaw
5. Rus et al
6. Fischer et al
7. Cortionvis & Geneletti

میزان تاب‌آوری می‌دانند (کوتینویس و جنلتی، ۲۰۱۹: ۳) و ساندستروم و همکاران^{۱۷} (۲۰۱۵) با تأکید بر مفهوم سازمان‌دهی مجدد، آن را به‌عنوان یک حالت تعادل مجدد تعریف می‌کنند (ساندستروم و همکاران، ۲۰۱۵: ۵۸). بر این اساس می‌توان گفت که به‌منظور برنامه‌ریزی در برابر مخاطرات طبیعی دو رویکرد در ارتباط با مخاطرات طبیعی، قابل‌شناسایی است: اول، تغییر دیدگاه‌ها از رویکرد آسیب‌پذیری به رویکرد تاب‌آوری و دوم، تغییر رویکردها در درون پارادایم تاب‌آوری از رویکردهای مهندسی به رویکردهای اکولوژیکی و تکاملی. رویکرد مهندسی، تاب‌آوری یک سیستم را به‌عنوان مقاومت فیزیکی و ظرفیت آن برای بازگشت سریع به حالت تعادل در صورت عبور از آستانه‌ها، مفهوم‌سازی می‌کند (لین و همکاران^{۱۸}، ۲۰۱۸: ۶). اما رویکرد اکولوژیکی به تاب‌آوری اذعان می‌کند که شوک‌ها همیشه قابل پیش‌بینی نیستند. این رویکرد از تعریف تحمل سیستم حمایت می‌کند و بر این اساس است که سیستم ممکن است نیاز به تغییر حالت‌های تعادل جدید داشته باشد تا بتواند عملکرد قبل از فاجعه خود را حفظ کند (بوندشوه و همکاران^{۱۹}، ۲۰۱۷: ۱۱). در ارتباط با موضوع تاب‌آوری در برابر خطر زلزله، پژوهش‌های گسترده‌ای در سطح کشورهای خارجی و داخل کشور ما انجام شده است که به تعدادی از آن‌ها اشاره خواهد شد: مینگ لام و کیوپرس^{۲۰} (۲۰۱۹) در مقاله‌ای با عنوان تاب‌آوری و حاکمیت در برابر بلایا: برخی از بینش‌ها از زلزله ۲۰۱۵ نپال، به این نتیجه رسیده‌اند که کل روند بازسازی نپال به‌عنوان یک نمونه از مشارکت‌های سطح پایین جامعه مشخص شده است و گروه‌های آسیب‌پذیر از مطالعه، حذف شده‌اند و این مسئله، امید را برای ساختن جامعه‌ای مقاوم را از بین برده است و باید مداخله و به‌ویژه ساختار حاکمیت غیرمتمرکز و سیاست‌های بازسازی تاب‌آور و فراگیر و همچنین مشارکت محلی که کلید ایجاد تاب‌آوری هستند، افزایش یابد. دو و همکاران^{۲۱} (۲۰۲۰) در مقاله‌ای با عنوان یک مدل عملیاتی برای اندازه‌گیری تاب‌آوری شهری در توسعه زمین، به این نتیجه رسیده‌اند که تاب‌آوری شهری باید در فرآیند برنامه‌ریزی گنجانده شود که به متعادل کردن تعداد معاملات موجود کمک می‌کند. همچنین مقررات استفاده از زمین برای مدیریت زمین با کنترل کمیت و کیفیت کاربری‌ها ضروری است و از طرف دیگر دولت‌های محلی باید مشارکت داشته باشند تا استراتژی‌های مناسب را برای تقویت عملکرد هماهنگ فعالیت‌ها ایجاد کنند. اکشا و امریج^{۲۲} (۲۰۲۰) در مقاله‌ای با عنوان مقایسه معیارهای تاب‌آوری جامعه در برابر بلایا در نپال^{۲۳}، به این نتیجه رسیده‌اند که تاب‌آوری جامعه در برابر بلایا در سراسر کشور متفاوت است. جوامع در شهر کاتماندو^{۲۴} و در غرب و بخش‌های دورتر از غرب هیل^{۲۵}، نسبتاً مقاوم هستند در حالی که کل منطقه تارای^{۲۶} بیشترین سهم جمعیت نپال را در خود جای داده است، در مقایسه با بقیه استان‌ها از مقاومت نسبتاً پایینی برخوردار است. نتایج حاصل از این تجزیه و تحلیل، شواهد تجربی با پتانسیل کمک به تصمیم‌گیرندگان در تخصیص منابع کمیاب برای افزایش تاب‌آوری در سطح محلی را ارائه می‌دهد. تاپا^{۲۷} (۲۰۲۰) در یک مقاله با عنوان ارزیابی بهبودی و تاب‌آوری وضعیت زندگی پس از زلزله در منطقه گورخا^{۲۸} استان گندکی^{۲۹} کشور نپال به این نتیجه رسیده‌اند که تغییرات کلی میانگین در اجزای بازیابی سرپناه، شستشو و معیشت به ترتیب در قبل و بعد از نقشه‌برداری از وضعیت زلزله برحسب میانگین (از ۱۰)، به‌صورت کلی از ۱/۴ تا ۰/۰۸، ۴/۲۵ تا ۸/۲۵ و ۰/۶۶ تا ۵/۳ مشاهده شد. این به‌عنوان مشارکت قابل‌توجه برنامه بازیابی و معیشت مقاومتی برای ایجاد تغییر در زندگی بازماندگان زلزله زده در منطقه گورخا در نظر گرفته می‌شود. تا پایان سپتامبر ۲۰۱۹ حدود ۷۹/۷۶

17. Sundstrom et al
18. Lin et al
19. Bundschuh et al
20. Ming Lam & Kuipers
21. Du et al
22. Aksha & Emrich
23. Nepal
24. Kathmandu
25. Hill
26. Tarai
27. Thapa
28. Gorkha district
29. Gandaki Province

درصد خانه های خصوصی در منطقه گورخا تکمیل شده است در حالی که تنها ۴۵/۲۴ درصد از خانه های خصوصی در مناطق کلی آسیب دیده (۱۴ منطقه) نیال بازسازی شده است. سونگ^{۳۰} و همکاران (۲۰۲۰) در مقاله ای با عنوان ساخت شاخص تاب آوری مقیاس - محور برای تصمیم گیری در مدیریت بلایا (مطالعه موردی: زلزله ۲۰۱۵ نیال)، به این نتیجه رسیده اند که نمرات شاخص تاب آوری مقیاس - محور براساس متغیرهای تأیید شده در مقایسه با داده های نظرسنجی در هر دو سطح منطقه و زیرمنطقه، رابطه مطلوبی دارند و از شاخص تاب آوری ترکیبی که تمام متغیرها را بدون در نظر گرفتن نتایج اعتبارسنجی فردی را در نظر می گیرد، پیشی می گیرند. لئو^{۳۱} و همکاران (۲۰۲۰) در مقاله ای با عنوان پژوهش در ارتباط با تاب آوری بلایای طبیعی مناطق زلزله زده در منطقه گسل لانگ مین شان^{۳۲} استان سیچوان^{۳۳} چین براساس GIS، به این نتیجه رسیده اند که اثر نیروی پس لرزه بر تاب آوری در برابر بلایا با گذشت زمان به طور متناوب کاهش می یابد و شدت لرزه ای و پیچیدگی توپوگرافی از عوامل داخلی مهمی هستند که بهبود تاب آوری در برابر بلایا را محدود می کنند. پاندای و همکاران (۲۰۲۱)^{۳۴} در مقاله ای با عنوان نقش سرمایه اجتماعی در مقاومت در برابر بلایا در جوامع دورافتاده پس از زلزله ۲۰۱۵ نیال، به این نتیجه رسیده اند که نابرابری های اجتماعی - فرهنگی موجود، از جمله نابرابری های ضعیف در خانواده ها، نابرابری های جنسیتی و دور بودن روستاها، سرمایه اجتماعی جوامع و تاب آوری آن ها را در برابر زلزله بیشتر تضعیف کرد. برنامه های امدادرسانی در برابر بلایا باید زنان و افراد مسن را مورد هدف قرار دهد تا تاب آوری جوامع حاشیه نشین در برابر بلایای آینده را بهبود بخشد. برای تاب آوری درازمدت، برنامه های فاجعه باید سرمایه اجتماعی را از نظر قدرت و نابرابری های موجود در نظر بگیرند به طوری که پیوند سرمایه فقط در خدمت گروه های نخبه نباشد. رجایی و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله ای با عنوان تحلیل فضایی تاب آوری شهری در برابر زلزله (مطالعه موردی: منطقه یک شهر تهران) به این نتیجه رسیده اند که منطقه یک شهر تهران در دو بعد اجتماعی و زیرساختی دارای تاب آوری نسبتاً مناسب و در دو بعد نهادی و اقتصادی دارای تاب آوری نامناسب می باشد. عباداله زاده ملکی و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله ای با عنوان تبیین عوامل مؤثر بر تاب آوری تکاملی شهری در برابر زلزله (مورد پژوهشی: شهر زنجان)، به این نتیجه رسیده اند که شاخص های مرتبط با عوامل نهادی و شبکه ارتباطی به عنوان شاخص های کلیدی در تاب آوری شهر زنجان عمل می کند و می توان با ارتقای وضعیت این دسته از شاخص ها، به علت تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم آن ها بر سایر شاخص ها در شبکه علی و معلولی، میزان نهایی تاب آوری را بهبود بخشید. غلامی بيمرغ و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله ای با عنوان سنجش و ارزیابی میزان تاب آوری فضایی محلات مرکزی شهر کاشان در برابر زلزله به این نتیجه رسیده اند که سطح تاب آوری محلات مرکزی شهر کاشان از نظر اقتصادی (۰/۲۱)، شاخص کالبدی (۰/۱۴۷) و شاخص اجتماعی (۰/۵۷۹) می باشد. همچنین محلات مرکزی کاشان از نظر شاخص های اقتصادی، کالبدی و اجتماعی با همدیگر و از نظر شاخص تاب آوری با وضع ایدئال، تفاوت معناداری دارند. صالحی پور میلانی و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله ای با عنوان ارزیابی آسیب پذیری و تاب آوری شهر رزن در برابر زلزله، به این نتیجه رسیده اند که ۵۵ درصد از وسعت شهر رزن در محدوده آسیب زیاد و بسیار زیاد قرار دارد و محله ۵ با میانگین آسیب پذیری ۰/۷۹۸ بیشترین آسیب پذیری را به خود اختصاص داده است. همچنین کارکرد ضعیف ساختارهای مدیریتی برای بازگشت به شرایط مطلوب بعد از وقوع زلزله، از عوامل کاهش تاب آوری شهر رزن است.

30. Song et al

31. Liu

32. Longmenshan Fault Zone

33. Sichuan Province

34. Panday et al

روش‌شناسی پژوهش

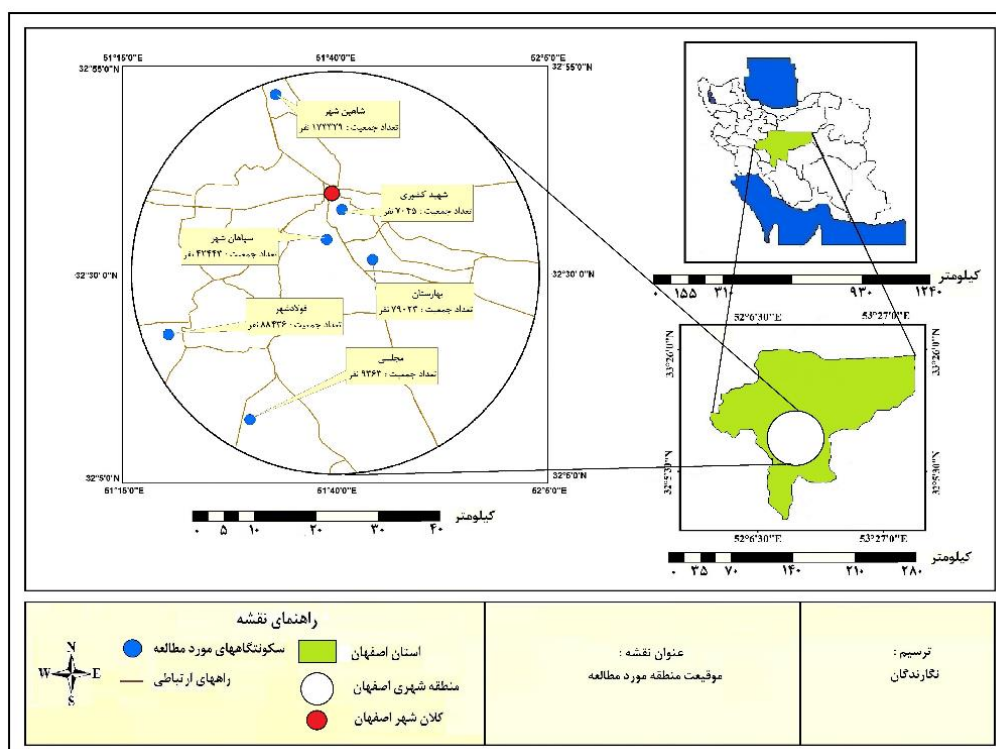
موقعیت منطقه مورد مطالعه

منطقه مورد مطالعه در این پژوهش، سکونتگاه‌های جدید در منطقه شهری اصفهان می‌باشند. در این پژوهش سکونتگاه‌های شهری جدید مجلسی، فولادشهر، بهارستان، شهید کشوری، سپاهان شهر و شاهین شهر مورد مطالعه قرار گرفته‌اند. براساس آخرین نتایج سرشماری در سال ۱۳۹۵، ۳۹۹۶۲۹ نفر در این سکونتگاه‌ها ساکن بوده‌اند جدول (۱) و شکل (۱).

جدول (۱). مشخصات سکونتگاه‌های مورد مطالعه

ردیف	نام سکونتگاه	تقسیمات سیاسی	جمعیت
۱	شاهین شهر	شهرستان شاهین شهر و میمه	۱۷۳۳۲۹
۲	فولادشهر	شهرستان لنجان	۸۸۴۲۶
۳	بهارستان		۷۹۰۲۳
۴	سپاهان شهر	شهرستان اصفهان	۴۲۴۴۳
۵	شهید کشوری		۷۰۴۵
۶	مجلسی	شهرستان مبارکه	۹۳۶۳
۷	مجموع	-	۳۹۹۶۲۹

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری سال ۱۳۹۵ استان اصفهان

شکل (۱). موقعیت جغرافیایی سکونتگاه‌های مورد مطالعه در برابر خطر زلزله

داده و روش کار

با توجه به مؤلفه‌های مورد بررسی و ماهیت موضوع، رویکرد حاکم بر این پژوهش «توصیفی-تحلیلی» است. این تحقیق از نظر هدف، کاربردی بوده و در بخش ادبیات تحقیق برای جمع‌آوری اطلاعات از روش اسنادی و کتابخانه‌ای و جهت تکمیل

اطلاعات، با استفاده از روش های کتابخانه ای و میدانی اقدام شده است. برای سنجش سطح تاب آوری سکونتگاه های مورد مطالعه در برابر خطر زلزله، از ۸۴ متغیر در قالب ۶ شاخص استفاده شده است جدول (۲).

جدول (۲). متغیرها و ابعاد تاب آوری مورد مطالعه

ردیف	ابعاد تاب آوری	متغیر
۱	تاب آوری جغرافیایی	تنوع محیط جغرافیایی، تراکم جمعیت، ژئومورفولوژی شهری، رعایت حریم گسل، ضریب اشغال منطقه، پراکنش شهری، جریان های متابولیسمی، پتانسیل خطرپذیری، درصد شیب، نزدیکی به نواحی مخاطره آمیز و فاصله از کلان شهر اصفهان
۲	تاب آوری اجتماعی	میزان مشارکت در زمان بحران زلزله، میزان سرمایه اجتماعی، تعداد سازمان های مردم نهاد، سطح آگاهی در خصوص زلزله خیزی محل سکونت، سطح دانش در خصوص زلزله، عدالت اجتماعی در زمان بحران زلزله، رشد جمعیت، ساختار سنی جمعیت، نسبت جنسی جمعیت، درصد مهاجرپذیری، نسبت افراد باسواد به جمعیت ۶ سال به بالا، بعد خانوار و نسبت افراد معلول به کل جمعیت سکونتگاه.
۳	تاب آوری اقتصادی	احیای فعالیت های اقتصادی بعد از زلزله، مالکیت بنا، ظرفیت جبران خسارت، دسترسی به خدمات مالی، مقیاس کسب و کار، نوع کسب و کار، میزان آسیب پذیری منابع تأمین شغل، میزان دارایی و سرمایه های آسیب پذیر، میزان بازگشت پذیری مالی، میزان ذخیره مسکن، توانایی مالی در مشارکت های اقتصادی پس از بحران، میزان ارتباط مهارت شغلی با خطر زلزله، میزان درآمد خانوار، میزان پس انداز خانوار و نسبت افراد بیکار به جمعیت فعال
۴	تاب آوری زیرساختی - کالبدی	میزان مقاومت بنا، متوسط تعداد طبقات ساختمانی، متوسط قدمت بنا، کیفیت بنای مسکونی، کیفیت دانه بندی ساختمان، مساحت قطعات مسکونی، نوع اسکلت ساختمان، ضریب محصوریت فضا، میزان نفوذپذیری بافت شهری، تعداد تأسیسات خطرزا، میزان سازگاری کاربری های شهری، مکان یابی بهینه مراکز خدماتی، فاصله از مراکز درمانی، پتانسیل ازدحام پذیری، میزان فرونشست زمین و گسلش
۵	تاب آوری کاهش مخاطرات	تعداد پایگاه اضطراری، تعداد محدوده های امن شهری، تعداد مکان های اسکان اضطراری، دسترسی به فضاهای باز محل سکونت، کیفیت خدمات حریم شهری، اقدامات اجرایی حفاظت از تأسیسات شهری، میزان عدم رعایت آئین نامه های ساختمان، سیستم های هشدار سریع، میزان شدت خسارت، میزان درس پذیری از تجارب، میزان آمادگی در برابر سوانح، واکنش در برابر سوانح، تعداد مانورها در ۵ سال گذشته و تعداد نیروهای آموزش دیده
۶	تاب آوری مدیریتی - نهادی	میزان رضایت از عملکرد سازمان های امدادی، میزان مسئولیت پذیری مدیران بخش بحران، میزان پاسخگویی بهینه مدیران در زمان بحران، کیفیت عملکرد مدیران شهری در زمان زلزله، حکمروایی خوب شهری، کنترل مدیریت بحران بر سازمان های تابعه، میزان تعامل نهادهای محلی با مردم، میزان اعتماد به مسئولین، میزان همکاری شهروندان با مسئولین، تعداد سازمان ها و نهادها، بانک اطلاعات اماکن شهری، میزان دسترسی به اطلاعات در زمان زلزله و مدیریت ریسک جامعه محور

مأخذ: مطالعات کتابخانه ای نگارندگان

بر این مبنا با استفاده از روش کتابخانه ای به بررسی مبانی نظری مرتبط با موضوع پرداخته و سپس به منظور سنجش میزان تاب آوری سکونتگاه های شهری جدید منطقه شهری اصفهان در برابر خطر زلزله، از ۳ روش MARICA^{۳۵}، ARAS^{۳۶} و EDAS^{۳۷} استفاده شده است.

روش MARICA

MAIRCA به معنی تجزیه و تحلیل مقایسه ای چند شاخصه ایده آل - واقعی است که برای اولین در سال ۲۰۱۴ توسط مرکز تحقیقات لجستیک دانشگاه دفاع در بلگراد توسعه یافت. این روش در شش مرحله انجام می شود:

گام اول: تشکیل ماتریس تصمیم گیری

گام دوم: تعیین ارجحیت بر اساس انتخاب گزینه ها

35. Vlsekriterijumska Optimizacija I Kompromisno Solution

36. Additive Ratio Assessment

37. Evaluation Based on Distance from Average Soulation

گام سوم: محاسبات عناصر ماتریس ارزیابی نظری
 گام چهارم: تعیین معادله ارزیابی واقعی
 گام پنجم: محاسبه ماتریس شکاف
 گام ششم: محاسبه مجموع مقادیر نهایی شکاف کل و رتبه‌بندی گزینه‌ها (گیگوییچ و همکاران^{۳۸}، ۲۰۱۶: ۱۵).

روش ARAS

این تکنیک که وظیفه رتبه‌بندی گزینه‌های مختلف را بر اساس معیارهای مختلف تصمیم‌گیری بر عهده دارد، در سال ۲۰۱۰ به وسیله زاوادسکاس^{۳۹} ارائه شد. بر اساس این تکنیک مقدار ارزش تابع بر اساس کارایی پیچیده نسبی از گزینه موجه که وابسته به مقادیر وزن‌های هر معیار می‌باشد، به دست می‌آید. بهترین گزینه آن است که بیشترین فاصله را از عوامل منفی و کمترین فاصله را از عوامل مثبت داشته باشد. این روش در ۹ گام به شرح زیر انجام می‌گیرد:

گام اول: تشکیل ماتریس تصمیم‌گیری شاخص‌ها
 گام دوم: محاسبه وزن معیارها
 گام سوم: تعیین مقدار ایده آل فرضی
 گام چهارم: تبدیل معیارهای منفی به مثبت
 گام پنجم: بی‌مقیاس سازی ماتریس تصمیم‌گیری با روش خطی
 گام ششم: محاسبه ماتریس بی‌مقیاس موزون
 گام هفتم: محاسبه میزان مطلوبیت هر گزینه به وسیله تابع مطلوبیت
 گام هشتم: محاسبه میزان مطلوبیت نسبی هر گزینه
 گام نهم: رتبه‌بندی گزینه‌ها (میردار منصور پناهی و عسکری، ۱۳۹۵: ۴).

روش EDAS

EDAS، به معنی ارزیابی بر اساس فاصله از میانگین راه حل می‌باشد. این تکنیک اولین بار توسط دکتر مهدی کشاورز قربایی و همکاران در سال ۲۰۱۵ ارائه شد. اولین اندازه‌گیری در روش EDAS، فاصله نسبت از میانگین (PDA) است و دومین اندازه‌گیری، فاصله منفی از میانگین (NDA) است. این اقدامات می‌تواند تفاوت بین هر گزینه و راه حل متوسط را نشان دهد. ارزیابی گزینه‌ها با توجه به ارزش بالاتر PDA و مقادیر کمتر NDA صورت می‌گیرد. مقادیر بالاتر PDA و مقادیر کمتر NDA نشان دهنده این واقعیت است که آن گزینه بهتر است. این تکنیک در هفت مرحله به شرح زیر انجام می‌گیرد:

گام اول: انتخاب معیارها و گزینه‌ها
 گام دوم: تشکیل ماتریس تصمیم
 گام سوم: تعیین میانگین راه حل برای تمامی معیارها
 گام چهارم: محاسبه فاصله مثبت از میانگین (PDA) و فاصله منفی از میانگین (NDA)
 گام پنجم: تعیین مجموع وزنی PDA و NDA
 گام ششم: نرمال سازی مقادیر SN و SP
 گام هفتم: محاسبه امتیاز ارزیابی گزینه‌ها (کشاورزاده قربایی^{۴۰}، ۲۰۱۵: ۴۴۱).

38. Gigovic et al

39. Zavadskas

40. Keshavarz Ghorabae et al

استراتژی های اولویت بندی

ممکن است با توجه به روش های مختلف رتبه بندی که ذکر شده است، نتایج متفاوتی برای یک مسئله واحد به دست نیاید. در این موقع، بایستی برای اجماع در رتبه بندی های گوناگون، از روش های ادغام مانند روش میانگین^{۴۱}، روش بردا^{۴۲} و روش کپ لند^{۴۳} استفاده نمود.

نتایج و بحث

جهت سنجش سطح تاب آوری سکونتگاه های مورد نظر، پس از شاخص سازی و تعیین متغیرهای مورد مطالعه، نسبت به توزیع پرسشنامه در بین شهروندان سکونتگاه های مورد نظر اقدام گردید. نتایج حاصل از پرسشنامه شهروندان نشان داده است که افراد با تحصیلات لیسانس با ۱۲۴ نفر و دکترا با ۶ نفر به ترتیب بیشترین و کمترین گروه را به خود اختصاص داده اند. در جدول (۳) وضعیت پاسخگویان به تفکیک سطح تحصیلات نشان داده شده است.

جدول (۳). وضعیت شهروندان پاسخگو به تفکیک سطح تحصیلات

ردیف	نام سکونتگاه	افراد پاسخگو	سطح تحصیلات				
			دیپلم و کمتر	فوق دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس	دکترا
۱	شاهین شهر	۱۰۳	۳۰	۱۳	۳۷	۱۷	۴
۲	فولادشهر	۹۸	۲۵	۱۱	۴۷	۱۲	۱
۳	بهارستان	۸۲	۳۳	۱۱	۲۱	۱۰	۱
۴	مجلسی	۳۴	۱۷	۴	۱۰	۱	۰
۵	سپاهان شهر	۱۷	۵	۳	۳	۳	۰
۶	شهید کشوری	۱۱	۲	۱	۶	۲	۰
Σ	کل	۳۴۵	۱۱۲	۴۳	۱۲۴	۴۵	۶
	درصد	۱۰۰	۳۲	۱۲	۳۶	۱۳	۲

مأخذ: نتایج پژوهش حاضر و محاسبات نگارندگان

همچنین از ۳۸۴ پرسشنامه توزیع شده در بین شهروندان سکونتگاه های مورد مطالعه، ۳۴۵ پرسشنامه بازگشت داده شده که نرخ بازگشت پرسشنامه، ۹۰ درصد بوده است. نتایج حاصل از روایی پرسشنامه نیز نشان داده است که مقدار ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه برای متغیرهای اجتماعی، اقتصادی، کاهش مخاطرات و مدیریتی - نهادی به ترتیب معادل ۰/۶۱۸، ۰/۸۱۳، ۰/۷۷۷ و ۰/۷۳۷ بوده است جدول (۴).

جدول (۴). شاخص های رتبه بندی ابعاد تاب آوری بر اساس روش های چند شاخصه مورد مطالعه

تاب آوری جغرافیایی									
نام سکونتگاه	ARAS	MARICA	EDAS	رتبه استراتژی های اولویت بندی			رتبه	رتبه	رتبه
				شاخص	رتبه	شاخص	رتبه	کپ لند	کل
فولادشهر	۰/۶۵۶	۲	۰/۰۶۲	۳	۰/۷۳۷	۱	۱	۲	۲

41. Mwan

42. Borda

43. Copeland

شاهین شهر	۰/۳۴۳	۳	۰/۰۴۵	۱	۰/۵۲۴	۵	۲	۳	۳	۳
بهارستان	۰/۲۷۰	۴	۰/۰۶۶	۴	۰/۶۸۴	۲	۳	۴	۴	۴
سپاهان شهر	۰/۱۲۳	۵	۰/۱۱۱	۶	۰/۶۴۱	۴	۴	۵	۵	۵
مجلسی	۰/۹۶۳	۱	۰/۰۵۶	۲	۰/۶۶۲	۳	۱	۱	۱	۱
شهید کشوری	۰/۰۲۳	۶	۰/۰۷۳	۵	۰/۵۰۰	۶	۵	۶	۵	۶

تاب آوری اجتماعی

رتبه کل	رتبه استراتژی‌های اولویت‌بندی			EDAS		MARICA		ARAS		نام
	کُپ لند	بُرِدا	میانگین	رتبه	شاخص	رتبه	شاخص	رتبه	شاخص	سکونتگاه
۴	۴	۴	۴	۴	۰/۰۷۴	۲	۰/۱۲۱	۴	۰/۱۲۰	فولادشهر
۱	۱	۱	۱	۱	۰/۹۸۸	۱	۰/۰۲۲	۱	۰/۷۸۹	شاهین‌شهر
۲	۲	۲	۲	۲	۰/۱۵۰	۲	۰/۱۲۱	۲	۰/۱۴۲	بهارستان
۳	۳	۳	۳	۲	۰/۱۵۰	۴	۰/۱۶۰	۳	۰/۱۲۶	سپاهان‌شهر
۵	۵	۵	۵	۵	۰/۰۰۸	۲	۰/۱۲۱	۵	۰/۱۰۸	مجلسی
۳	۳	۳	۳	۳	۰/۰۸۱	۳	۰/۱۲۸	۳	۰/۱۲۶	شهید‌کشوری

تاب آوری اقتصادی

رتبه کل	رتبه استراتژی‌های اولویت‌بندی			EDAS		MARICA		ARAS		نام
	کُپ لند	بُردا	میانگین	رتبه	شاخص	رتبه	شاخص	رتبه	شاخص	سکونتگاه
۳	۳	۳	۳	۳	۰/۶۶۰	۳	۰/۰۵۰	۴	۰/۸۶۵	فولادشهر
۶	۶	۶	۵	۶	۰/۰۷۲	۴	۰/۰۹۲	۶	۰/۵۶۷	شاهین‌شهر
۱	۱	۱	۱	۱	۰/۹۹۵	۱	۰/۰۲۲	۱	۰/۹۵۰	بهارستان
۵	۵	۵	۵	۵	۰/۴۶۳	۶	۰/۱۱۳	۵	۰/۸۰۷	سپاهان‌شهر
۲	۲	۲	۲	۲	۰/۹۳۵	۲	۰/۰۳۴	۲	۰/۹۳۸	مجلسی
۴	۴	۴	۴	۴	۰/۵۹۰	۵	۰/۰۹۶	۳	۰/۸۶۷	شهید کشوری

تاب آوری زیرساختی - کالبدی

رتبه کل	رتبه استراتژی های اولویت بندی			EDAS		MARICA		ARAS		نام
	کُپ لند	بُرِدا	میانگین	رتبه	شاخص	رتبه	شاخص	رتبه	شاخص	سکونتگاه
۲	۲	۲	۱	۱	۰/۸۵۱	۳	۰/۰۸۴	۴	۰/۵۶۵	فولادشهر
۴	۴	۴	۲	۳	۰/۷۸۷	۲	۰/۰۸۱	۵	۰/۵۴۸	شاهین شهر
۵	۵	۵	۴	۴	۰/۶۹۸	۴	۰/۰۹۱	۶	۰/۳۲۴	بهارستان
۳	۳	۳	۲	۲	۰/۸۱۲	۶	۰/۱۴۰	۲	۰/۷۸۶	سپاهان شهر
۱	۱	۱	۱	۶	۰/۱۳۲	۱	۰/۰۵۳	۱	۰/۸۱۴	مجلسی
۶	۶	۶	۳	۵	۰/۴۷۱	۵	۰/۱۱۹	۳	۰/۷۷۰	شهید کشوری

تاب آوری کاهش مخاطرات

نام سکونتگاه	ARAS	MARICA	EDAS	رتبه استراتژی های اولویت بندی	رتبه
شاخص	رتبه	شاخص	رتبه	میانگین	بُردا
کپ لند	کل	کپ لند	کل	کپ لند	کل
فولادشهر	۰/۱۴۲	۴	۰/۱۴۱	۶	۰/۶۸۴
شاهین شهر	۰/۰۷۷	۶	۰/۱۰۰	۴	۰/۵۰۰
بهارستان	۰/۲۴۶	۲	۰/۰۷۶	۲	۰/۶۹۳
سپاهان شهر	۰/۲۰۱	۳	۰/۰۸۵	۳	۰/۵۹۵
مجلسی	۰/۳۳۵	۱	۰/۰۶۶	۱	۰/۸۹۳
شهید کشوری	۰/۱۱۸	۵	۰/۱۰۵	۵	۰/۴۸۸

تاب آوری مدیریتی - نهادی

نام سکونتگاه	ARAS	MARICA	EDAS	رتبه استراتژی های اولویت بندی	رتبه
شاخص	رتبه	شاخص	رتبه	میانگین	بُردا
کپ لند	کل	کپ لند	کل	کپ لند	کل
فولادشهر	۰/۱۴۱	۵	۰/۲۴۰	۴	۰/۳۵۰
شاهین شهر	۰/۱۲۲	۶	۰/۳۱۵	۶	۰/۰۰۳
بهارستان	۰/۱۸۴	۴	۰/۲۴۳	۵	۰/۴۹۰
سپاهان شهر	۰/۳۶۶	۳	۰/۱۸۷	۲	۰/۸۸۱
مجلسی	۰/۴۵۹	۲	۰/۲۰۶	۳	۰/۹۳۲
شهید کشوری	۰/۹۸۰	۱	۰/۱۷۳	۱	۰/۹۹۵

مأخذ: محاسبات نگارندگان

بررسی ابعاد تاب آوری در سطح سکونتگاه های جدید منطقه شهری اصفهان، نشان داده است که رتبه و جایگاه این سکونتگاه ها، یکسان نمی باشد؛ به عنوان نمونه؛ سپاهان شهر در ابعاد جغرافیایی، اجتماعی، اقتصادی، زیرساختی - کالبدی، کاهش مخاطرات و مدیریتی - نهادی به ترتیب رتبه های ۵، ۳، ۵، ۳ و ۳ را کسب نموده است. این روند برای تمام سکونتگاه های مورد مطالعه در جدول (۵) نشان داده شده است.

جدول (۵). رتبه سکونتگاه های مورد مطالعه از نظر ابعاد تاب آوری در برابر خطر زلزله

نام سکونتگاه	جغرافیایی	اجتماعی	اقتصادی	زیرساختی - کالبدی	کاهش مخاطرات	مدیریتی - نهادی
فولادشهر	۱	۴	۳	۲	۴	۶
شاهین شهر	۳	۱	۶	۴	۵	۴
بهارستان	۲	۲	۱	۵	۲	۵
سپاهان شهر	۵	۳	۵	۳	۳	۲
مجلسی	۱	۵	۲	۱	۱	۱
شهید کشوری	۶	۳	۴	۶	۶	۲

مأخذ: محاسبات نگارندگان

چنانچه نتایج حاصل از یک پژوهش نشان دهد که وضعیت رتبه گزینه‌ها یکسان نباشد، برای تعیین رتبه گزینه‌ها از استراتژی‌های اولویت‌بندی استفاده می‌شود. روش میانگین رتبه‌ها، روش بردا و روش کپ لند، از مهم‌ترین استراتژی‌های اولویت‌بندی می‌باشند که در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفته‌اند.

روش میانگین رتبه‌ها

این روش، گزینه‌ها را بر اساس میانگین امتیاز رتبه‌های به دست آمده از روش‌های مختلف MADM^{۴۴} اولویت‌بندی می‌کند. براساس نتایج حاصل از روش میانگین، سکونتگاه مجلسی با میانگین امتیاز ۳/۶۶ در رتبه ۱ و سکونتگاه شهری شهید کشوری با میانگین امتیاز ۹ در رتبه ۶ قرار دارند جدول (۶).

جدول (۶). رتبه‌بندی سکونتگاه‌های مورد مطالعه با استفاده از روش میانگین رتبه‌ها

نام سکونتگاه	مجموع امتیاز	میانگین امتیاز	رتبه سکونتگاه
فولادشهر	۲۱	۷	۳
شاهین‌شهر	۲۳	۷/۶۶	۵
بهارستان	۱۹	۶/۳۳	۲
سپاهان شهر	۲۲	۷/۳۳	۴
مجلسی	۱۱	۳/۶۶	۱
شهید کشوری	۲۷	۹	۶

مأخذ: محاسبات نگارندگان

روش بُردا

این روش بر اساس قاعده اکثریت استوار است. هر مقایسه زوجی به صورت جداگانه مورد بررسی قرار می‌گیرد. تعداد مقایسات برابر $\frac{m(m-1)}{2}$ است که m تعداد گزینه‌ها است. معیار اولویت در این روش آن است که در چند بار، بردهای گزینه (M) در سطر دارای اکثریت است. براساس نتایج حاصل از روش بردا در این پژوهش، سکونتگاه شهری مجلسی با تعداد ۵ برد در رتبه ۱ و سکونتگاه شهری شهید کشوری بدون برد در رتبه ۴ قرار دارند جدول (۷).

جدول (۷). رتبه‌بندی سکونتگاه‌های مورد مطالعه با استفاده از روش بُردا

سکونتگاه	فولادشهر	شاهین‌شهر	بهارستان	سپاهان شهر	مجلسی	شهید کشوری	تعداد تسلط	رتبه
فولادشهر	-	M	X	M	X	M	۳	۲
شاهین‌شهر	X	-	M	X	X	M	۲	۳
بهارستان	M	X	-	M	X	M	۳	۲
سپاهان شهر	M	M	X	-	X	M	۳	۲
مجلسی	M	M	M	M	-	M	۵	۱
شهید کشوری	X	X	X	X	X	-	۰	۴

مأخذ: محاسبات نگارندگان

روش کپ لند

روش کپ لند نه فقط تعداد بُردها بلکه تعداد باختها را هم برای هرگزیننه محاسبه می کند. امتیازی که روش کپ لند به هرگزیننه می دهد، با کم کردن تعداد باختها (ΣR) از تعداد بُردها (ΣC) محاسبه می شود. براساس نتایج حاصل از روش کپ لند، سکونتگاه شهری مجلسی با تفاضل امتیاز +۵ در رتبه ۱ و سکونتگاه شهری شهید کشوری با تفاضل امتیاز -۵ در رتبه ۶ قرار گرفته اند جدول (۸).

جدول (۸). رتبه بندی سکونتگاه های مورد مطالعه با استفاده از روش کپ لند

نام سکونتگاه	فولاد شهر	شاهین شهر	بهارستان	سپاهان شهر	مجلسی کشوری	شهید کشوری	برد	باخت	تفاضل	رتبه
فولادشهر	-	M	X	M	X	M	۳	۲	+۱	۲
شاهین شهر	X	-	M	X	X	M	۲	۳	-۱	۳
بهارستان	M	X	-	M	X	M	۳	۲	+۱	۲
سپاهان شهر	M	M	X	-	X	M	۳	۲	+۱	۲
مجلسی	M	M	M	M	-	M	۵	۰	+۵	۱
شهید کشوری	X	X	X	X	X	-	۰	۵	-۵	۴

مأخذ: محاسبات نگارندگان

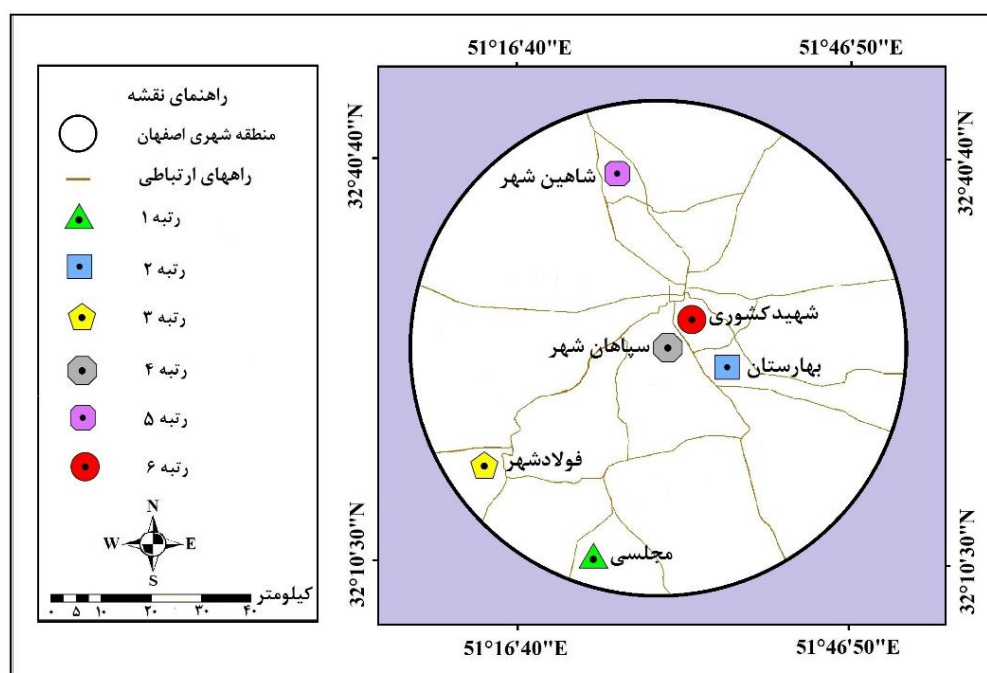
روش ادغام

در این مرحله تلاش می شود با توجه به نتایج سه استراتژی اولویت بندی، از طریق تشکیل یک مجموعه رتبه بندی جزئی (POSET) ۴۵، به یک اجماع دست یافت. طبق این ادغام، با اولویت های خطی می توان براساس POSET به یک اجماع رسید (مؤمنی، ۷۶:۱۳۸۵). براساس نتایج حاصل از POSET، سکونتگاه های شهری جدید مجلسی، بهارستان، فولادشهر، سپاهان شهر، شاهین شهر و شهید کشوری به ترتیب با جمع امتیاز گزینه های ۳، ۶، ۷، ۸، ۱۱ و ۱۴ از نظر شاخص ترکیبی تاب آوری در برابر خطر زلزله، رتبه های ۶-۱ را دارا می باشند جدول (۹).

جدول (۹). رتبه بندی تاب آوری سکونتگاه های مورد مطالعه با استفاده از شاخص ترکیبی

سکونتگاه	میانگین	بردا	کپ لند	جمع گزینه ها	POSET
فولادشهر	۳	۲	۲	۷	۳
شاهین شهر	۵	۳	۳	۱۱	۵
بهارستان	۲	۲	۲	۶	۲
سپاهان شهر	۴	۲	۲	۸	۴
مجلسی	۱	۱	۱	۳	۱
شهید کشوری	۶	۴	۴	۱۴	۶

مأخذ: محاسبات نگارندگان

شکل (۲). رتبه‌بندی تاب‌آوری سکونتگاه‌های مورد مطالعه در برابر خطر زلزله با استفاده از شاخص ترکیبی

نتیجه‌گیری

در کشور ما به منظور اسکان برنامه‌ریزی شده جمعیت، وزارت راه و شهرسازی به‌عنوان مسئول مستقیم سیاست‌گذاری‌های سکونتی، اقداماتی را در جهت مکان‌یابی و احداث سکونتگاه‌های شهری جدید در دست انجام داشته و دارد. با بررسی وضعیت سکونتگاه‌های شهری جدید در ایران این نتیجه برداشت می‌شود که ساخت این نمونه سکونتگاه‌ها با استقبال مردم روبرو نشده است. امروزه مسائل و مشکلات متعددی وجود دارد که سکونتگاه‌های شهری جدید در کشور ما با آن روبرو می‌باشند. یکی از این مشکلات وجود مخاطرات طبیعی و در رأس آن زلزله می‌باشد که همواره با وقوع این نوع مخاطرات، زمینه بروز خسارت‌های گسترده جانی و مالی را برای شهروندان فراهم می‌کند. در ارتباط با مسئله مخاطرات طبیعی تاکنون انگاره‌های مختلفی توسط برنامه ریزان پیشنهاد شده است. یکی از این انگاره‌ها، تاب‌آوری جوامع در برابر این مخاطرات می‌باشد. توجه به تاب‌آوری با هدف کاستن از سطح خسارت‌های جانی و مالی همواره مورد توجه بوده است. امروزه مطالعات در مورد تاب‌آوری جامعه در برابر بلایای طبیعی، از جایگاه مناسبی برخوردار است که هدف بیشتر این مطالعات بهبود وضعیت تاب‌آوری ساکنین در راستای مدیریت ریسک مخاطرات طبیعی است. تبیین تاب‌آوری در برابر تهدیدات، درواقع شناخت نحوه تأثیرگذاری ظرفیت‌های جغرافیایی، اجتماعی، اقتصادی، نهادی، سیاسی، اجرایی و... جوامع شهری در افزایش تاب‌آوری و شناسایی ابعاد مختلف تاب‌آوری در شهرهاست. در این بین نوع نگرش به مقوله تاب‌آوری و نحوه تحلیل آن، از یک‌طرف در چگونگی شناخت تاب‌آوری وضع موجود و علل آن نقش کلیدی دارد و از طرف دیگر سیاست‌ها و اقدامات تقلیل خطر و نحوه رویارویی با آن را تحت تأثیر اساسی قرار می‌دهد. از این‌روست که تبیین رابطه تاب‌آوری در برابر تهدیدات و کاهش اثرات آن، با توجه به نتایجی که در بر خواهد داشت از اهمیت بالایی برخوردار است. در این پژوهش با استفاده از ۸۷ متغیر در قالب ۶ شاخص، وضعیت تاب‌آوری سکونتگاه‌های شهری جدید در منطقه شهری اصفهان در برابر زلزله مورد بررسی قرار گرفت که نتایج زیر حاصل شده است:

- ۱- سطح تاب‌آوری این سکونتگاه‌ها در برابر خطر زلزله متفاوت است. براساس نتایج حاصل از POSET، سکونتگاه‌های شهری مجلسی، بهارستان، فولادشهر، سپاهان شهر، شاهین‌شهر و شهید کسروی به ترتیب با جمع امتیاز گزینه‌های ۳، ۶، ۷، ۸، ۱۱ و ۱۴ از نظر شاخص ترکیبی تاب‌آوری در برابر خطر زلزله، رتبه‌های ۶-۱ را دارا می‌باشند.

- ۲- جهت رتبه بندی میزان تاب آوری سکونتگاه های استفاده روش تطبیقی مناسب تر می باشد؛ بدین معنا که هرچه مدل ها و تکنیک های بیشتری جهت رتبه بندی سکونتگاه ها استفاده شود، نتایج به واقعیت نزدیک تر است.
- ۳- هرچه متغیرها و شاخص های بیشتری جهت رتبه بندی گزینه ها مورد استفاده قرار گیرد، نتایج حاصل از پژوهش کارآیی بیشتر خواهد داشت.
- ۴- توجه به مسئله تاب آوری در سطح سکونتگاه های مورد مطالعه با هدف کاهش خسارت های جانی و مالی، اهمیت دارد و ضروری است که برنامه ریزان و مدیران باید به آن توجه باشند.

راهنماها

با توجه به نتایج حاصل از رتبه بندی تاب آوری سکونتگاه های مورد مطالعه، پیشنهاد های زیر می تواند زمینه ارتقای ابعاد تاب آوری در سطح سکونتگاه های مورد مطالعه را فراهم کند:

✓ سکونتگاه بهارستان

- رعایت حریم گسل در ساخت و سازها و طرح های عمرانی شهری با هدف کاهش خسارت ها
 - مکان یابی بهینه مراکز خدماتی با هدف دسترسی بهتر به مراکز خدمات شهری
 - تنوع بخشی به محیط جغرافیایی سکونتگاه های مورد مطالعه با هدف زیست پذیری بیشتر
 - برنامه ریزی و توسعه فعالیت های اقتصادی و اجتماعی با هدف افزایش متابولیسم شهری
 - توجه به مورفولوژی منطقه در ساخت و سازهای شهری
- ✓ سکونتگاه مجلسی

- استفاده از ظرفیت های مراکز فرهنگی مانند مدارس، کانون های فرهنگی، دانشگاه ها و ... با هدف ارتقاء و افزایش سواد تاب آوری در بین ساکنان این سکونتگاه ها

- توزیع کتاب، پوستر ... با محوریت موضوع زلزله با هدف ارتقاء سطح دانش شهروندان
 - توسعه سازمان های مردم نهاد با محوریت مدیریت بحران در سطح سکونتگاه های مورد مطالعه
 - استفاده از ظرفیت های مهد کودک ها و مراکز آموزشی با هدف آشنایی با خطرات طبیعی
 - شناسایی و تقویت نقاط مشترک فرهنگی و اجتماعی با هدف همزیستی بین ساکنان سکونتگاه ها
- ✓ سکونتگاه های شاهین شهر و سپاهان شهر

- کاهش آسیب پذیری منابع تأمین شغل با هدف پایداری اشتغال در سطح سکونتگاه ها
 - حمایت های اقتصادی و مالی از واحدهای مسکونی با هدف بازسازی، بهسازی و نوسازی
 - توسعه مراکز خدمات مالی با هدف دسترسی بهتر و بیشتر به خدمات مالی مورد نیاز
 - شناسایی ظرفیت های اقتصادی جدید با هدف افزایش درآمد و پس انداز شهروندان
 - حمایت از کسب و کارهای بزرگ مقیاس با هدف توسعه اشتغال
- ✓ سکونتگاه شهید کشوری

- افزایش سطح سازگاری کاربری های شهری با هدف ایجاد عدالت اجتماعی بین ساکنان سکونتگاه ها
- توسعه زیرساخت های شهری با هدف کاهش خسارت ها با اولویت توسعه مراکز درمانی
- محدودیت در ارائه مجوز تراکم های ارتفاعی زیاد با هدف کاهش سطح آسیب پذیری
- نظارت بیشتر بر ساخت و سازهای شهری با هدف جلوگیری از ساخت و سازهای غیرقانونی

- توسعه طرح‌های تعریض معابر با هدف بهبود ضریب محصوریت فضا
- افزایش تعداد پایگاه‌های اضطراری با هدف کمک‌رسانی به ساکنان سکونتگاه‌ها در زمان زلزله
- برگزاری مانورهای آمادگی در برابر زلزله با هدف ارتقاء واکنش در برابر خطرات احتمالی
- نصب سیستم‌های هشدار سریع با هدف افزایش سطح آمادگی و کاهش خسارت‌های جانی
- ترویج فرهنگ توسعه بیمه مخاطرات با هدف جبران خسارت
- شناسایی عوامل خطرزا در سطح سکونتگاه‌های مورد با هدف کاهش ظرفیت خطرپذیری
- ✓ سکونتگاه فولادشهر
- ارتقای سطح حکمروایی خوب شهری با هدف افزایش مشارکت حداکثری مردم در زمان بروز بحران
- تهیه بانک اطلاعات اماکن شهری با هدف دسترسی سریع ساکنان به نقاط امن شهری.
- به‌سازای تحقق مدیریت ریسک جامعه‌محور با هدف افزایش تأثیرگذاری شهروندان در بحران‌ها
- برگزاری دوره‌های آموزش ضمن خدمت با محوریت تاب‌آوری مخاطرات طبیعی برای مدیران شهری
- شناسایی مسیرهای دسترسی به مناطق امن با هدف افزایش امنیت جانی شهروندان

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت نموده‌اند و این موضوع مورد تأیید همه آن‌هاست.

مشارکت نویسندگان

نویسندگان در تمام مراحل و بخش‌های انجام پژوهش، سهم برابر داشته‌اند.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی ندارد.

منابع

- رجایی، سید عباس؛ منصوریان، حسین و سلطانی، مرضیه. (۱۴۰۰). تحلیل فضایی تاب آوری شهری در برابر زلزله (مطالعه موردی: منطقه یک شهر تهران)، فصلنامه شهر پایدار، ۱(۴): ۱-۱۳.
- زندگی آبادی، علی؛ نسترن، مهین و مؤمنی، زیبا. (۱۳۹۵). تحلیل جغرافیایی و مکان یابی مراکز اسکان موقت شهری در بحران های محیطی با استفاده از GIS (مطالعه موردی: منطقه ۶ شهر اصفهان)، فصلنامه جغرافیا و برنامه ریزی، ۵۶(۲۰): ۱۴۹-۱۶۹.
- زندگی آبادی، علی؛ صنیعی، راحله و وارثی، حمیدرضا. (۱۳۸۸). تحلیل آماری خطرپذیری مناطق ۱۱ و ۱۲ شهر تهران در برابر خطر زلزله، فصلنامه علوم انسانی، ۳(۱۳): ۹۱-۱۱۱.
- زندگی آبادی، علی و نازنین، تبریزی. (۱۳۸۵). زلزله تهران و ارزیابی فضایی آسیب پذیری مناطق شهری، پژوهش های جغرافیایی، ۳۸(۵۶): ۱۱۵-۱۳۰.
- صالحی پورمیلانی، علیرضا؛ زمانی، مهدی و صدوق، سید حسن. (۱۴۰۰). ارزیابی آسیب پذیری و تاب آوری شهر رزن در برابر زلزله، مجله مدیریت مخاطرات محیطی (دانش مخاطرات سابق)، ۸(۳): ۲۸۲-۲۶۷.
- عبداله زاده ملکی، بهناز؛ سعیده زرآبادی، زهراسادات؛ پیری، سعید و فرزاد بهتاش، محمدرضا. (۱۴۰۰). تبیین عوامل مؤثر بر تاب آوری تکاملی شهری در برابر زلزله (مورد پژوهش: شهر زنجان). فصلنامه نگرش های نو در جغرافیای انسانی، ۵۷(۲): ۵۷۷-۵۵۷.
- غلامی بیمرغ، یونس؛ حیدری سورشجانی، رسول؛ برهمن، وحید؛ دهقان جزی، ابوالفضل و اصولی، حمید. (۱۴۰۰). سنجش و ارزیابی میزان تاب آوری فضایی محلات مرکزی شهر کاشان در برابر زلزله. پژوهش و برنامه ریزی شهری، ۱۴۰(۱۲): ۱۴۰-۱۲۰.
- مرکز آمار ایران. (۱۳۹۵). نتایج سرشماری سال ۱۳۹۵ استان اصفهان.
- مؤمنی، منصور. (۱۳۸۵). مباحث نوین تحقیق در عملیات. چاپ اول، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- میردار منصور پناهی، فاطمه و عسکری، فروغ. (۱۳۹۵). پایش عملکرد استعدادیابی فروش با استفاده از تکنیک سلسله مراتبی فازی و ارزیابی مجموع نسبت (ARAS) (مطالعه موردی: صنعت پوشاک ورزشی)، تبلیغات و بازاریابی، ۹۵(۲): ۱۱۰-۹۵.
- وارثی، حمیدرضا و احمدی، صغری. (۱۳۹۰). بررسی عملکرد شهرهای جدید با تأکید بر جمعیت پذیری (مطالعه موردی: شهر جدید مجلسی)، فصلنامه جمعیت، ۷۵(۱۸): ۱۷۸-۱۵۷.
- Aksha, S., K & Emrich, Ch. T., (2020), Benchmarking Community Disaster Resilience in Nepal. International Journal of Environmental Research and Public Health, 17(6). 1-22
<https://doi.org/10.3390/ijerph17061985>
- Bastamnia, A., Rezaie, M. R. Tazesh, Y. & Dastoorpoor, M., (2016), Evaluation of Urban Resilience to Earthquake a Case Study: Dehdasht City. International Journal of Ecology & Development. 31(4). 46-56
- Bundschuh, M., Schulz, R., Schäfer, B., Allen, CR., & Angeler, D. G., (2017), Resilience in ecotoxicology towards a multiple equilibrium context. Environ Toxicol Chem, 36, 2574-2580 <https://doi.org/10.1002/etc.3845>
- Cortinovis, C., & Geneletti, D., (2019), A framework to explore the effects of urban planning decisions on regulating ecosystem services in cities. Ecosystem Services, 38, 1-13
<https://doi.org/10.1016/j.ecoser.2019.100946>
- Delavar, m., R. Sadrykia, M., & Zare, M., (2017), A GIS-Based Fuzzy Decision Making Model for Seismic Vulnerability Assessment in Areas with Incomplete Data. International Journal of Geo-Information. 6(119). 1-16 <https://doi.org/10.3390/ijgi6040119>
- Du, M., & Zhang, X., & Wang, Y., & Tao, L. & Heng, L., (2020), An operational zing model for measuring urban resilience on land expansion, Habitat International, 102, 102-206
<http://dx.doi.org/10.1016%2Fj.habitatint.2020.102206>
- Ebadalezade Maleki, B; Saeeda Zarabadi Z.S; Peri, S; & Farzad Behtash M.R. (2021). Explanation of the effective factors of urban development response against earthquakes (research case: Shahr Zanjan). Quarterly Journal of New Perspectives in Human Geography, (50) 2: 577-557. (in Persian)

- Fischer, S., Riedel, W., Haring, I., (2018), Morphology Dependent Assessment of Resilience for Urban Areas. *Sustainability*, 10(1800). 1-14 <https://doi.org/10.3390/su10061800>
- Gholami Bimarg, Y; Heydari Sureshjani, R; Brahman, V; Dehghan Jezi, A; Osoli, H. (2021). Measuring and evaluating the spatial resilience of the central neighborhoods of Shahr Kashan against earthquakes. *Research and urban planning*, (44) 12: 140-120. (in Persian) <https://doi.org/10.30495/jupm.2021.4389>
- Gigvic, L., Pamucar, D., Bajic, Z & Miliceric, M., (2016), The Combination of expert Judgment and GIS – Marcia Analysis for the Selection of Sites for Ammunition Depots, *Sustainability*, 8(372). 1-30 <https://doi.org/10.3390/su8040372>
- Grazino, P., & Rizzi, P., (2016), Vulnerability and resilience in the local systems the case of Italian provinces. *since of the total environment*, 553, 211-222 <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2016.02.051>
- Imperiale, A. J., Vanclay, F., (2016), Experiencing local community resilience in action: Learning from post-disaster communities. *Journal of Rural Studies*, 47, 204–219 <http://dx.doi.org/10.1016/j.jrurstud.2016.08.002>
- Keshavarz Ghorabae, M., Kazimieras Zavadskas, E., Olfat, L., & Turskis, Z., (2015), Multi Criteria Inventory Classification Using a New Method of Evolution Based on Distance from Average Solution., (EDAS), *INFORMATICA*, 26(3). 435-451 <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-814278-3.00006-6>
- Lechner, S., Jacometti, J NCBear, G., & Mitchison, N., (2016), Resilience in complex World-Avoiding cross-sector collapse. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 19. 84-91 <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijdr.2016.08.006>
- Lin, S., Wu, R., Yang, F., Wang, J., Wu, W., (2018), Spatial trade-offs and synergies among ecosystem services within a global biodiversity hotspot. *Ecological Indicators*, 84, 371–381 <https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2017.09.007>
- Liu, B., Chen, X., Zhou, Zh., Tang, M & Li, Sh., (2020), Research on disaster resilience of earthquake-stricken areas in Longmenshan fault zone based on GIS. *Environmental Hazards*. 1. 50-69 <https://doi.org/10.1080/17477891.2019.1671785>
- Ming lam, L., & Kuipers, R., (2019), Resilience and disaster governance: Some insights from The 2015 Nepal earthquake. [International Journal of Disaster Risk Reduction](https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2018.10.017). 33. 321-331 <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2018.10.017>
- Mirdar Mansour Panahi, F; Askari, F. (2015). Monitoring sales talent performance using fuzzy hierarchy technique and total ratio assessment (ARAS) (case study: sportswear industry), *Advertising and Marketing*, (4)2: 95-110. (in Persian)
- Mitchell, J. K., (2014), *Crucibles of Hazard: Mega – Cities and Disasters in Transition*, University Press.
- Momeni, M. (2004). *New topics of research in operations*. First edition, Tehran, Tehran University Press. (in Persian)
- Nasreen, M., (2004), Disaster Research; Exploring Sociological Approach to Disaster in Bangladesh, *Journal of Sociology*, 1(2). 1-8
- O'brien, K., Sygna, L., Haugen, J. E., (2004), Vulnerable or Resilience? A multi-Scale Assessment of Climate Impacts and Vulnerability in Norway. *Climate Change*. 64 (1-2). 193-225
- Panday, S., Rushton, S., Karki, J., Balen, J., & Barenas, A., (2021), The role of social capital in disaster resilience in remote communities after the 2015 Nepal earthquake. *International Journal of Disaster Risk Reduction*. 55, 1-11 <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2021.102112>
- Pizzo, B., (2015), Problematizing Resilience: Implications for planning theory and practice. *Cities*. 43. 133- 140. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2014.11.015>
- Rajae, S.A; Mansourian, H; Soltani, M. (2021). Spatial analysis of urban resilience against earthquakes (Case study: Zone 1 of Tehran city), *Shahr Padayar Quarterly*, 1(4): 1-13. (in Persian) <https://doi.org/10.22034/jsc.2020.225370.1221>
- Rao, F., & Summers, R. J., (2016), Planning for retail resilience: Comparing Edmonton and Portland. *Cities*, 58. PP. 97-106 <https://doi.org/10.1016/j.cities.2016.05.002>

- Rus, K., Kilar, V., Koren, D., (2018), Resilience assessment of complex urban systems to natural disasters: A new literature review. *International Journal of Disaster Risk Reduction*. 31. 311–33
<https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2018.05.015>
- Salehi Pour milani A,R; Zamani M; & Sadouq S, H. (2021). Assessing the vulnerability and resilience of Rozen city against earthquake, *Journal of Environmental Risk Management (former Risk Knowledge)*, (3)8: 267-282. (in Persian) <https://doi.org/10.22059/jhsci.2021.329335.669>
- Song, J., Huang, B., Li, R., & Pandey, R., (2020), Construction of the Scale-Specific Resilience Index to Facilitate Multiscale Decision Making in Disaster Management: A Case Study of the 2015 Nepal Earthquake. *Social Indicators Research*. 148. 189-223
<http://dx.doi.org/10.1007/s11205-019-02188-8>
- Spaans, M., & Waterhout, B., (2017), Building Up resilience in Cities Worldwide Rotterdam as Participant in the 100 resilient Cities Program, *Cities*. 61. 109-116
<https://doi.org/10.1016/j.cities.2016.05.011>
- Statistical Center of Iran. (2015). The results of the 2015 census of Isfahan province. (in Persian)
- Sundstrom, S. M., Angeler, D. G., Barichievy, C., Eason, T., Garmestani, A., Gunderson, L., Knutson, M., Nash, K. L., Spanbauer, T., Stow, C., & Allen, C. R. (2018). The distribution and role of functional abundance in Wu, Jianguo. *Ecological Resilience as a Foundation for Urban Design and Sustainability, sustainability*, 99(11). PP. 2421–2432
<https://doi.org/10.1002/ecy.2508>
- Thapa, N. B., (2020), Assessment of Recovery and Resilience Livelihoods after Earthquake in Gorkha District, Gandaki Province, Nepal. *Lowland Technology International Journal*. 21(4). 237-245
- Thi, T., & Shaw R., (2016), School-based disaster risk reduction education in primary schools in Da Nang city, Central Vietnam. *Environ Hazards*. 15 (4). 356–73
<https://doi.org/10.1080/17477891.2016.1213492>
- Turner II, BL., (2010), Vulnerability and Resilience: Coalescing or Paralleling for Approaches Sustainability Science? *Global Environmental Change*, 20(4). 570-576
<https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2010.07.003>
- Varesi, H.R; Ahmadi, S. (2010). Investigating the performance of new cities with an emphasis on population acceptability (case study: Majlisi New City), *Jamiat Quarterly*, 75(18): 157-178. (in Persian)
- Zangiabadi,A; Nastern, M; & Momeni, Z. (2015). Geographical analysis and location of temporary urban settlement centers in environmental crises using GIS (Case study: District 6 of Isfahan city), *Geography and Planning Quarterly*, 56(20): 149-169. (in Persian)
- Zangiabadi, A; Sanei, R; Varesi H. M. (2008). Statistical analysis of vulnerability of districts 11 and 12 of Tehran against earthquake risk, *Humanities Quarterly*, (13) 3: 111-91. (in Persian)
- Zangiabadi, A; & Tabrizi, N. (2004). Tehran earthquake and spatial assessment of vulnerability of urban areas, *Geographical Human*, (56) 38: 130-115. (in Persian)